

Cultura, desigualtat i capacitats: una relació encara opaca

Published by [Interacció](#) [1] on 14/11/2016 - 11:36 | Last modification: 21/04/2026 - 15:47

Aquest informe parteix d'una constatació que incomoda el camp de les polítiques culturals: la relació entre cultura i desigualtat social és àmpliament intuïda, sovint invocada, però poc demostrada i encara menys traduïda en accions concretes. El text no ofereix tant respostes com un marc per pensar millor aquesta relació, situant-la en un terreny que desborda la idea de consum cultural i obliga a incorporar conceptes com exclusió social, capacitats i participació. El seu valor no rau en l'aportació empírica concloent, sinó en la manera com ordena un camp fragmentat i ple de pressupòsits poc examinats.

El punt de partida és doble. D'una banda, la desigualtat social s'ha estudiat extensament. De l'altra, la participació cultural també. El problema apareix en la seva intersecció: aquí el coneixement és dispers, parcial i sovint unidireccional. Sabem que l'origen social condiona el consum cultural, però molt menys sobre com la cultura pot produir o reproduir desigualtats. Aquesta asimetria no és menor, perquè condiona directament les polítiques públiques: si només entenem la cultura com a resultat de la desigualtat, difícilment podrem intervenir-hi com a factor actiu.

El desplaçament central que proposa l'informe és passar d'una concepció monetària de la pobresa a una de multidimensional vinculada a l'exclusió social. En aquest marc, la cultura deixa de ser un àmbit accessori i passa a formar part de les condicions de ciutadania. La participació cultural no és només consum o lleure, sinó un espai on es juguen capacitats, vincles socials, identitat i accés a oportunitats. Aquest gir és rellevant perquè situa la cultura en el mateix pla que l'educació o la salut: no resol la pobresa material, però incideix en els factors que la sostenen o la poden transformar.

Aquesta mirada es reforça amb l'enfocament de les capacitats. El problema no és només la manca de recursos, sinó la capacitat de convertir-los en oportunitats reals. Aquí la cultura apareix com un espai ambivalent. Pot ampliar capacitats, coneixement, autoestima, xarxes, però també pot reproduir desigualtats si l'accés a aquest "valor cultural" està socialment distribuït de manera desigual. El text insisteix en aquesta tensió: la cultura no és intrínsecament emancipadora.

Un dels punts més precisos és la crítica implícita al model dominant de política cultural. S'ha treballat sobretot des de la democratització de l'accés, és a dir, "obrir portes". El problema és que això no genera necessàriament participació. Sense treball sobre les capacitats, els interessos i els codis culturals, l'oferta tendeix a ser apropiada pels mateixos segments socials. Aquí apareix una idea que travessa tot el document: la desigualtat cultural no es resol només ampliant l'oferta, sinó transformant les condicions de participació.

En aquest sentit, la distinció entre consum i producció cultural és clau. El text suggereix que el potencial transformador de la cultura és més gran en la producció que en el consum. La participació activa —especialment en l'àmbit amateur o comunitari— permet desplegar capacitats i generar efectes socials que el consum passiu difícilment produeix. Aquesta idea qüestiona de manera directa la centralitat de les polítiques orientades a equipaments i programació.

El document també assenyala un angle poc treballat: la desigualtat en l'accés a la producció cultural professional. Les condicions del sector: precarietat, xarxes informals, treball no remunerat tendeixen a excloure determinats perfils socials. Això no només afecta qui produeix cultura, sinó també què es produeix i per a qui. La cultura, en aquest sentit, no és només un reflex de la desigualtat, sinó un espai on aquesta es configura.

El text es tanca amb una advertència: hi ha una "caixa negra" en la relació entre cultura i pobresa. Sabem que hi ha relació, però no com funciona. Aquesta manca de coneixement operatiu explica en part la fragilitat de moltes polítiques culturals amb pretensions socials. Sense entendre els mecanismes, el risc és quedar-se en declaracions de principis o en projectes aïllats sense capacitat estructural.

L'informe no ofereix una recepta. Ofereix una exigència: deixar de pensar la cultura com un complement i assumir-la com un camp on es produeixen i es poden disputar les desigualtats. La qüestió que deixa oberta no és si la cultura pot contribuir a la inclusió, sinó en quines condicions deixa de reproduir allò que diu voler combatre.

Observatorio Vasco de la Cultura

[Aproximación a la relación de la cultura y la pobreza](#) [2](2016)

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: governança cultural

Tags: desigualtats culturals

Tags: participació cultural

Tags: accés a la cultura

Tags: polítiques culturals

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2016/cultura-desigualtat>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/cultura_y_pobreza.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6760>